

Opplæringsloven er den viktigste kvalitetssikringen av fellesskolen. Den må stille krav om at kun kvalifiserte lærere kan undervise og vurdere kompetanse i fag, definere undervisning, og knytte det til opplæring med en kompetent lærer i klasserommet. Lærer- og lektortittelen bør beskyttes.

Kapittel 17 Personalet i skolen, skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling

Kompetente lærere er viktig for elevenes læringsutbytte. De gjør det bedre når skolen har høyere tetthet av lektorer. Kvalifiserte lærere har en trygghet som er viktig for elevenes undervisningsutbytte. Det er for store variasjoner i lærerkompetanse i skolen. Å fortsette å gi kommuner og fylkeskommuner mulighet til å fravike krav hvis skolen ikke har nok ansatte som oppfyller kravene, og å gi ansatte varig dispensasjon fra kompetansekrav for undervisning, er ikke veien å gå. For å sikre god undervisning må vi være ambisiøse på elevenes vegne og stille kompetansekrav for å undervise i flere fag enn i dag. Det er bare 57 % av de som underviser i engelsk som møter kompetansekravene for undervisning, og 46 % av de som underviser i musikk som har studiepoeng i faget. 43 % av de som underviser i kroppsøving mangler studiepoeng i faget, ifølge SSB¹. Ambisjoner om en mer praktisk, motiverende og variert skole kan ikke realiseres uten å sørge for at lærerne har fordypning i faget. Fullføringsreformen har som mål å bedre studieforberedtheten til elevene, og Liedutvalget anbefalte å vurdere en utvidelse av kompetansekravene som stilles til lærerne i videregående opplæring. KD ser ut til å være tilfredse med status quo. Fullføringsreformen vil ikke kunne lykkes, om en ikke samtidig skjerper kompetansekravene for undervisning. Vi støtter kompetansekrav for de som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring (ny §11-9) og at rektor skal ha pedagogisk kompetanse. En rektor bør lede kun en skole (og ikke flere). Vi støtter også kravet om skolefaglig kompetanse i kommuner og fylkeskommuner (ny §17-12). Kvalitetsutvikling i skolen må handle om kvaliteten i klasserommet. Ansattes medvirkning i kvalitetsutvikling må framgå eksplisitt av loven.

- Stortinget må sørge for god sammenheng mellom ambisjonene om kvalitet og kravene en stiller til de ansatte i skolen som skal utdanne og danne elevene. Loven må stille krav om at kun kvalifiserte lærere kan undervise.

Kapitel 5 Rett til vidaregåande opplæring

Vi støtter fullføringsretten, men lovkrav og plikter må følges opp med tilstrekkelig økonomi. Ellers blir det en «tom» rettighet som vil frustrere elever og lærere mer enn den bidrar. Det er en betydelig svakhet at opplæringsloven ikke gir fylkeskommunen plikt til å gi forsterket opplæring til elever som står i fare for å henge etter og falle fra. Mer tid er ikke nok, for enkelte elevgrupper vil en tidsbegrenset forsterket innsats være nødvendig.

Kapittel 14 Organiseringa av opplæringa og reglar for livssynsopplæringa

Lærernorm for grunnskolen videreføres. I vgo er det fritt fram for skoleeiere å spare penger på å skvise flere elever inn i samme gruppe. 35 elever i en klasse er ikke uvanlig. Hva som er en «trygg og forsvarlig» gruppestørrelse er ikke tilstrekkelig avklart.

¹ SSB-rapport 2022/50 Lærerkompetanse i grunnskolen. Hovedresultater 2021/2022.

- Stortinget må lovfeste at økonomisk innsparing ikke skal tilleggesvekt når klasse/gruppestørrelse avgjøres i videregående opplæring, og det bør innføres tydelige kvalitetskriterier.

Fjernundervisning (FU) bør begrenses i grunnskolen og i vgo. Det er, og vil aldri kunne bli, noe bedre enn en nødløsning. Aktiv deltakelse i et klasserom vil alltid gi de beste villkår for læring. Å nedtegne i lov at elevene må ha tilsvarende mulighet for faglig hjelp og oppfølging som om læreren var fysisk til stede, vil ikke være nok for å sørge for at det faktisk skjer. FU kan uansett ikke organiseres slik at den gir en likeverdig mulighet for faglig hjelp og oppfølging som fysisk klasseromsundervisning gir. Den må ikke bli en normalordning. Betingelsene for bruk av FU er for vagt formulert. Vi frykter økonomisk innsparing vil bli driveren for mer bruk av FU– med elevenes faglige og sosiale læringsutbytte som salderingspost. At en ikke klarer å tiltrekke seg nok kvalifiserte lærere på skolen bør aldri kunne brukes som et argument for å innføre fjernundervisning.

- Stortinget må sikre at valg av fjernundervisning må baseres på en faglig-pedagogisk vurdering om hva som vil gi god opplæring til den aktuelle elevgruppen, i det aktuelle faget. Det må presiseres at økonomisk innsparing aldri vil være en «god grunn» i lovens forstand.

Kapitel 10 Det beste for eleven, medverknad etc.

Lektorlaget støtter «elevens beste» og prinsippet om elevmedvirkning, i §10-1 og 10-2. Samtidig må vi se realistisk på hvilke muligheter lærerne har for å oppfylle dette i praksis, eksempelvis med svært store elevgrupper. Elevens beste må ikke tolkes i et her- og nå-perspektiv hvor all motstand og ubehag feies av banen, men ses opp mot formålsparagrafen som sier at elevene skal møtes med tillit, respekt og krav og få «utfordringar som framjar danning og lærelyst». Når læring foregår, er det ikke alltid morsomt eller motstandsløst. Det kan ligge et ubehag i det å lære noe helt nytt- som av enkeltelev (og foresatte) der og da kan tolkes som manglende trivsel (jfr. § 12-2). Det vil trolig oppstå dilemmaer i vektingen mellom enkeltindividers ønsker og behov, og læringsfellesskapets. Elever er sjelden eller aldri enige i samlet flokk. Læreren må manøvrere klokt i undervisningen og tåle å ta beslutninger som ikke alle er enige i til enhver tid, og lære elevene til å tåle det.

Kapittel 12 Skolemiljøet til elevane

Lektorlaget støtter lovens bestemmelser om skolemiljø, og at det innføres en terskel for meldeplikten når lærer krenker elev, etter ny §12-5. Når det hevdes at en lærer krenker en elev, må helhetsvurderingen ta utgangspunkt i hva som normalt kan forventes av en lærer i en tilsvarende situasjon, tidsperspektiv, lærerens handlingsalternativer, om mistanken er knyttet til enkelthendelse eller gjentakende hendelser, og så videre.

- Vi ber Stortinget tydeliggjøre begrepet «krenkelse», og hvilke momenter som bør inngå i den helhetlige vurderingen som skal gjøres for å fastslå om noe er en krenkelse eller ikke.

Elevens rett på trygt og godt skolemiljø, og lærernes rett på en trygg arbeidsplass, kan ikke innfris uten at en overfører informasjon om elevene, for eksempel fra grunnskole til videregående opplæring. Fag- og kontaktlærere har tjenstlig behov for informasjon om eksempelvis tidligere voldshendelser, ivaretagelse av personvern må ikke trumfe skolens behov for å ha nødvendig kunnskap for å kunne ivareta elevenes rettigheter. Elevers og foreldres ønske om å starte videregående med blanke ark fører dessverre kun til at det tar lengre tid før eleven får sine rettigheter oppfylt, og i verste fall til at andre elevers rettigheter, for eksempel til et trygt og godt skolemiljø, ikke kan ivaretas.

- Vi ber Stortinget endre §25-1(4) slik at informasjonsoverføring ikke er avhengig av samtykke fra eleven og foreldrene, men bero på hva overførende skole mener er avgjørende for ny skole å kjenne til om elevens sosiale og faglige nivå.

Kapittel 15 Opplæringsspråk, læremiddel og skolebibliotek

Vi er glade for at forslaget til ny opplæringslov slår fast at skolene skal ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremiddel. Da må skoleeiere sørge for at det er lærerne som velger læremidler, trykte og digitale, basert på deres læreplanforståelse og for elevgruppens beste. Stortinget må øremerke midler til læremidler, og presisere at faglærerne avgjør bruk, og at skoleeier ikke skal gripe inn i lærernes metodefrihet.

NL er glade for at KD legger opp til en ny prosess et år framover for å trygge lærerne med tanke på anledning for å fysisk gripe inn (for å avverge vold) og for en ny vurdering av tilsetningskrav for undervisningsstilling. På begge områder må loven skjerpes inn.